

ENSIAPUA PERHEVÄKIVALTAAN HELSINGISSÄ

Tunnistaminen – auttaminen – yhteistyö

Opas Helsingin kaupungin työntekijöille

Helsingin kaupungin perheväkivallan ehkäisytyöryhmä 2008

JOHDANTO

Helsingin kaupunginvaltuusto käsitteli perheväkivallan ehkäisyohjelmaa 11.6.1997 ja painotti samalla, että väkivallan ehkäisytyö kuuluu kaikille kaupungin hallintokunnille ja väkivaltaan puuttuminen on osa normaalia auttamistyötä. Kaupunginhallitus on kehottanut sosiaalivirastoa päivittämään yhteistyössä terveyskeskuksen sekä Terve ja turvallinen kaupunki -neuvottelukunnan kanssa perheväkivallan vastaisen ehkäisyohjelman. Tämän oppaan ajantasaistaminen on osa perheväkivaltaohjelman päivittämistä.

Kaupungin perheväkivallan ehkäisyohjelmassa painotetaan peruspalveluissa toimivien työntekijöiden valmiuksien lisäämistä puuttua perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan. Perheväkivallan ehkäisytyöryhmä konkretisoi kaupungin perheväkivallan ehkäisyohjelmaa järjestämällä koulutusta ja kokoamalla tämän oppaan kaupungin työntekijöiden sekä yhteistyökumppaneiden käyttöön.

Perheväkivallan ehkäisytyöryhmässä ovat toimijoina kaupungin ohella Helsingin poliisilaitos, HYKS Naisten- ja lastentautien tulostyksikkö, Kirkon perheasiainkeskus, Pääkaupungin turvakoti ja Suomen Mielenterveysseura/SOS-keskus.

Käsissäsi olevan oppaan tavoitteena on antaa Sinulle koottua informaatiota perheväkivallasta ilmiönä, auttaa tunnistamaan perheväkivaltatilanteet ja rohkaista puuttumaan tilanteisiin. Jokainen tekee sen minkä taitaa ja osaa. Kuitenkin juuri Sinä voit olla se linkki, joka saa väkivallan tekijän pysähtymään ja etsimään väkivaltaisuuksilleen muita käyttäytymismalleja ja voit luoda turvaa kaltoin kohdellulle kysymällä ja puhumalla asioista avoimesti. Annathan oppaan kiittää ja kuluu työpaikallasi!

Tämän oppaan kokoamisesta ansaitsee erityiskiitokset entisen Eteläisen suurpiirin perheväkivaltatyöryhmä.

Helsinki 15.8.2008
Marjo Ruismäki
työryhmän puheenjohtaja

OTA SELKEÄ KANTA VÄKIVALTAAN!

KUNNIOITA SUHTEEN LUOTTAMUKSELLISUUTTA

Kaikki keskustelut on käytävä kahden kesken, ei muiden perheenjäsenten läsnä ollessa; näin varmistat uhrin turvallisuuden.

USKO & TEE UHRIN TUNTEET JA KOKEMUKSET OIKEUTETUIKSI

Kuuntele ja usko häntä.

Vastaanota hänen tunteensa ja anna hänen tuntea, ettei hän ole yksin.

Kerro hänelle, että monilla uhreilla on samanlaisia kokemuksia.

TUO ESIIN EPÄOIKEUDENMUKAISUUS

Uhuriin kohdistunut väkivalta ei ole hänen syynsä.

Kukaan ei ansaitse tulla kohdelluksi väkivaltaisesti.

KUNNIOITA UHRIN ITSEMÄÄRÄMISOIKEUTTA

Kunnioita uhrin oikeutta tehdä päätöksiä oma elämän suhteen, kun hän on siihen valmis.

Vakuuta hänelle, että hän on itse oman elämänsä paras asiantuntija.

AUTA UHRIA SUUNNITTELEMAAN OMAA TURVALLISUUTTAAN

Keskustelkaa, miten hän on huolehtinut turvallisuudestaan aiemmin, toimiiko se?

Tiedustele, onko hänellä turvallinen paikka, jonne hän voi paeta tarvittaessa.

AUTA UHRIA LÖYTÄMÄÄN TARKOITUKSENMUKAISIA PALVELUJA

SISÄLLYSLUETTELO

1. LÄHISUHDEVÄKIVALLAN KOHDE	5
2. LÄHISUHDEVÄKIVALLAN MUODOT	5
3. VÄKIVALLAN TUNNISTAMINEN	6
4. VÄKIVALLAN VAIKUTUKSET	7
5. VÄKIVALTAÄ KÄYTTÄNEEN KOHTAAMINEN	9
6. LAPSET JA PERHEVÄKIVALTA	10
7. VÄKIVALTAAN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ JA LASTENSUOJELUN TARPEESTA ILMOITTAMINEN	13
8. VÄKIVALTAÄ KOHDANNEEN TILANTEEN KARTOITUS, OHJAUS JA NEUVONTA	15
9. YHTEISTYÖTAHOT JA HOITOPAIKAT	16
10. INTERNETIN KAUTTA TIETOA	22
11. KIRJALLISUUTTA	23

1. LÄHISUHDEVÄKIVALLAN KOHDE

Naisiin kohdistuva väkivalta

- Miesten naisiin kohdistama henkinen ja fyysinen väkivalta on yleistä ja koko perheen kannalta tuhoisaa.
- Nuoruusikäisten tai vanhempien lasten äitiin kohdistama henkinen ja fyysinen väkivalta.

Lapsiin kohdistuva väkivalta

- Lapset altistuvat väkivallan vaikutuksille aina kun joutuvat näkemään väkivaltaa tai se kohdistuu suoraan heihin.
- Osa lapsiin kohdistuneesta väkivallasta on kasvatuksen nimissä tehtyä väkivaltaa.
- Tekijänä voi olla isä, äiti tai toinen lapsi. Lähisuhdeväkivaltaan rinnastettavana voidaan pitää koulukiusaamista ja lapsiin kohdistuvaa seksuaalista hyväksikäyttöä, vaikka tekijä ei olekaan saman perheen jäsen.

Miehiin kohdistuva väkivalta

Olemme tottuneet ajattelemaan, että väkivallan kasvot ovat miehen kasvot. Tutkimukset ja tilastot kertovat kuitenkin, että myös naiset tekevät kumppaneilleen väkivaltaa. Mies voi siis olla samanlaisen väkivallan kohteena kuin nainenkin, joko puolisonsa tai nuoruusikäisten tai aikuisten lastensa taholta.

Miehen fyysisen voiman käytön mahdollisuus voi vaikuttaa mieheen kohdistuneen henkisen ja fyysisen väkivallan vähättelyyn. Miehet eivät myöskään itse ota helposti heihin kohdistunutta väkivaltaa puheeksi.

Vanhuksiin kohdistuva väkivalta

- Kumppaneiden välinen väkivalta
- Aikuisten lasten vanhempiin kohdistama väkivalta.
- Hoidon ja huolenpidon laiminlyöminen
- Laitoksissa kaltoin kohtelu

2. LÄHISUHDEVÄKIVALLAN MUODOT

Fyysinen väkivalta

- Toiseen kohdistuva fyysinen vahingoittaminen
- Fyysinen rajoittaminen
- Fyysinen loukkaaminen seksuaalisuuden alueella
- Kasvatuksen nimissä harjoitettu fyysinen väkivalta
- Ympäristön tuhoaminen

Henkinen väkivalta

- Väkivallalla uhkaaminen
- Toisen persoonaan kohdistuva sanallinen satuttaminen ja loukkaaminen
- Taloudellinen vallankäyttö
- Sanallinen loukkaaminen seksuaalisuuden alueella
- Kumppanin elämänpiirin rajoittaminen
- Kasvatuksen nimissä harjoitettu henkinen väkivalta

Eri väkivallan muotoja käytetään usein samanaikaisesti ja toistuvasti ristiriitailanteissa. Tekijälle väkivalta on yritykseen ratkaista sisäistä tai ulkoista ristiriitaa.

Kohteelle väkivalta on aina alistavaa ja nöyryyttävää tekijän motiiveista riippumatta.

3. VÄKIVALLAN TUNNISTAMINEN

Fyysisen väkivallan seuraukset voivat näkyä erilaisina vammoina monin tavoin. Vaikka fyysiset vammat ovat näkyviä, voi olla vaikeaa päätellä niiden olevan pahoinpitelyn seurausta. Asiakas ei aina ensimmäiseksi kerro tulleen pahoinpidellyksi.

Työntekijän on syytä huomioida väkivallan mahdollisuus, jos:

- Asiakas hakeutuu hoitoon muutamien päivien viiveellä vammojen syntymisestä,
- esim. viikonlopun aikana saaduista vammoista maanantaina, tiistaina tai vasta viikon kuluttua.
- Vammat eivät vastaa kuvattua syntymekanismia.
- Asiakkaalla on onnettomuushistoria; hänellä on taustallaan useita pahoinpitelyjä. Hän on esim. kertonut suhteeseen liittyvistä ongelmista, konflikteista ja mahdollisista pahoinpitelyistä aikaisemmin.
- Asiakkaan saattaja (aviopuoliso, avopuoliso, poikaystävä, omaishoitaja) vaikuttaa erityisen huolestuneelta ja osallistuu korostetun innokkaasti hoitoon ja haluaa olla mukana vastaanottotilanteissa ja tutkimuksissa.
- Asiakkaalla on eri paranemisvaiheessa olevia vammoja.
- Asiakas on raskaana ja hänellä on vammoja.

Työntekijä tarvitsee herkkyyttä havaita pieniäkin merkkejä asiakkaan kertomuksessa ja käyttäytymisessä, esimerkiksi masentuneisuutta, ahdistuneisuutta, itsemurha-ajatuksia ja -yrityksiä, alkoholi- ja lääkeaineiden väärinkäyttöä, unihäiriöitä, kosketuksen pelkoa, katsekontaktin välttelyä, hoitamaton ulkomuotoa, vihamielisyyttä esim. lapsia kohtaan. Asiakkaan kertomus ja työntekijän omat havainnot ovat tärkeitä arvioitaessa, mitä on tapahtunut.

Mikäli asiakas on iäkäs, huomioi seuraavat seikat:

- arkuus, pelokkuus, takertuminen, käyttäytymisen muutokset, erityisesti mahdollisen kaltoinkohtelijan ollessa läsnä.
- palveluista kieltäytyminen tai suuri palvelujen käyttö.
- hoitamattomuus: esimerkiksi vaatteet, huono hygienia, makuuhaavat, erilaiset jäykistymät, aliravitsemus, nestevajaus, kuivuminen.
- tarpeellisen lääkityksen laiminlyönti tai liiallinen lääkitys; väsymys, tokkuraisuus
- rahanpuute: ei ole rahaa ruokaan, lääkkeisiin tai laskujen maksamiseen.

4. VÄKIVALLAN VAIKUTUKSET

Väkivalta aiheuttaa muodoista riippumatta uhrille aina myös henkisiä vammoja. Väkivallan vaikutukset ovat yleensä syvemmät kuin mitä uhrin sen hetkisistä oireista voi päätellä. Väkivalta vaikuttaa uhrin koko persoonallisuuteen ja kokemukseen olemassaolostaan.

Väkivalta järkyttää koettuja persoonallisuuden rajoja ja on uhka yksilön turvallisuuden tunteelle. Jokaisella ihmisellä on tarve luottaa ympäröivään maailmaan ja kokea sekä fyysistä että henkistä turvallisuutta. Kun ihminen joutuu väkivallan kohteeksi, hänen turvallisuudentunteensa rikkoutuu ja tilalle tulee kokemus siitä, että minulle voi tapahtua mitä vain ja milloin vain. Väkivalta on uhka yksilön riippumattomuuden tunteelle. Uhri kokee, että hänen mahdollisuutensa tehdä omaa itseä koskevia päätöksiä rajoittuu. Tätä kokemusta vahvistaa väkivallan tekijän usein yhä enemmän kontrollia ja valtaa käyttävä toiminta.

Vähitellen uhri kadottaa tunteen omista tarpeistaan, tunteistaan ja omasta tahdostaan. Väkivalta musertaa itsetunnon ja aiheuttaa uhrissa syyllisyyttä, häpeää ja syvää arvottomuuden tunnetta, jopa ihmisarvon menetyksen tunnetta. Väkivalta voidaan kokea myös ansaittuna: "Koska olen tällainen, ansaitseen tämän kohtelun." Seurauksena voi olla uhrin minäkuvan, identiteetin menetys ja sen korvaaminen väkivallan tekijän tarjoamalla minäkuvalla. Tämä minäkuva on usein avuton, pärjäämätön ja heikko ihminen, joka tarvitsee toista ihmistä (väkivallan tekijää) ratkaisevasti elämästä selvitäkseen. Perheväkivallan vaikutukset siirtyvät usein seuraaville sukupolville joko väkivaltaisen käyttäytymisen jatkumisena tai kyvyttömyytenä suojautua sellaiselta tai muuten kyvyttömyytenä reagoida väkivaltaan.

Koettu väkivalta aiheuttaa uhrille samoja tunteita, joita yleensä kaikki jonkin kielteisen tapahtuman kohteeksi joutuneet henkilöt kokevat. Tavallisimpia ovat häpeän ja syyllisyyden tunteet. Myös loukatuksi, alistetuksi ja nöyryytetyksi tuleminen tunteet sekä pelko ovat yleisiä. Nämä reaktiot ovat luonnollisia eivätkä mitenkään epänormaaleja. Ne ovat tyypillisiä kaikille ihmisille eivätkä tarkoita kokijan olevan syyllinen häneen kohdistuneeseen väkivallan tekoon. Kaikki tunteet, myös viha ja raivo ovat oikeutettuja. Väkivalta on aina epäoikeudenmukainen teko, jota kukaan ei ansaitse. Jokainen kokemus väkivallasta on uusi trauma.

Traumaattinen kriisi

Traumaattinen kriisi tarkoittaa yksilön psyykkistä tilannetta, kun hän kohtaa omaa fyysistä olemassaoloaan, sosiaalista identiteettiään ja turvallisuuttaan sekä tyydytysmahdollisuuksiaan uhkaavan ulkoisen tapahtuman.

Jos väkivaltaa kokeneella on mahdollisuus käsitellä tunteitaan, traumaattisen kriisin vaiheet ovat: shokkivaihe, reaktiovaihe, käsittelyvaihe ja uudelleen suuntautumisen vaihe.

Väkivallan teon kohteeksi joutumista seuraa yleensä välittömästi tai muutaman päivän viiveellä psyykinen shokkireaktio, traumaattinen stressi, joka aiheuttaa kognitiivisia, fyysisiä, emotionaalisia ja käyttäytymisen muutoksia.

Näitä voivat olla:

- epätodellisuuden tunteet
- tuntemukset kuin olisi itsensä ulkopuolella ja eristynyt kaikesta
- vaikeus ajatella ja toimia selkeästi
- vaikeus ottaa vastaan ja ymmärtää informaatiota
- itkun ja vihan sekaiset tunteet
- sekavuus
- paniikin tunne
- tyhjyyden tunne
- täydellinen lamaannus

Shokkireaktioon kuuluu usein myös fyysisiä oireita:

- heikkouden ja voimattomuuden tunteita
- puristava tunne rinnassa ja hengitysvaikeuksia
- sydämen tykytystä
- fyysisten vammojen aiheuttamat kivun tunteet saattavat tulla vasta hieman myöhemmin
- ruokahaluttomuutta
- vatsa- ym. kipuja ja unettomuutta

Ellei väkivaltaa kokeneella ole mahdollisuutta käsitellä tunteitaan shokkivaiheessa ja pian sen jälkeen, hän ei ehkä kykene kohtaamaan todellisuutta. Hän joutuu irrotta-
maan tunteet tietoisuudestaan ja itsestään. Jos tämä tilanne jatkuu pitkään, väkivallan kohteeksi joutunut voi samaistua väkivallantekijän tarjoamaan kuvaan itsestään ja heidän suhteestaan. Tällöin tilanne johtaa uhrituumiseen. Tällaisesta tilanteesta uhrin on vaikea irrottautua ilman ulkopuolista apua ja irrottautuminen voi viedä vuosia.

Traumaperäinen stressireaktio (tai post-traumaattinen stressireaktio, PTSD)

Häiriö kehittyy viivästyneenä tai pitkittyneenä vasteena rasittavaan, poikkeuksellisen uhkaavaan tai tuhoisaan tapahtumaan tai tilanteeseen, joka todennäköisesti synnyttäisi suurta hätää melkein kenessä tahansa. Lähisuhdeväkivalta voi olla traumaperäinen stressireaktiotilanne.

Trauma koetaan tyypillisesti:

- aika ajoin uudelleen mieleen tunkeutuvina muistoina (takautumina)
- painajaisina ja muina unina, jotka ovat vastakohtana jatkuvalle tunne-elämän tur-
tuneisuudelle ja köyhtymiselle
- eristäytymisenä muista ihmisistä
- välinpitämättömyytenä ympäristöä kohtaan
- kyvyttömyytenä nauttia
- traumasta muistuttavien toimintojen ja tilanteiden välttelynä

- autonomisena vireystilana, johon liittyy liikkalppaus, korostunut säpsähdysreaktio ja unettomuus

Oireisiin ja piirteisiin yhdistyy yleensä ahdistusta ja masennusta, itsemurha-ajatukset eivät ole harvinaisia. Häiriö seuraa traumaa viiveen jälkeen, joka voi vaihdella viikoista kuukausiin. Pienessä osassa tila voi kehittyä monivuotiseksi ja muuntua lopulta pysyväksi persoonallisuuden muutokseksi. Jatkuva ja toistuva perheväkivalta voi johtaa tällaiseen persoonallisuuden muutokseen, jopa psyykkisiin häiriöihin ja mielen sairastumiseen.

Lisäksi väkivalta voi aiheuttaa:

- häpeää ja salailua
- puhumattomuutta ja asiasta vaikenemista
- tunteiden katoamista
- elämänhaluttomuutta
- sisäistä ja ulkoista yksinäisyyttä
- muistin pirstaleisuutta ja aikaperspektiivin puuttumista
- rajoituksia vuorovaikutussuhteisiin
- erilaisuuden ja leimautumisen tunnetta
- todellisuuden hämärtymistä ja vääristymistä, ei tiedä mitä tapahtui, mikä on totta, mikä on oikein tai väärin
- sosiaalista eristyneisyyttä
- syrjäytymistä
- taloudellista ahdinkoa
- alkoholisoitumista
- riippuvuutta uni- ja rauhoittavista lääkeaineista
- keskenmenoja ja abortteja
- itsemurhayrityksiä ja itsemurhia
- tappoja ja murhia

Väkivalta voi aiheuttaa tekijälle:

- pelkoa omaa käytöstä kohtaan
- syyllisyyttä ja häpeää
- hyvittämisen tarvetta
- vääränlaista myötäelämistä, vaikka se olisi kaikille haitallista ja epäaitoa
- turvautumista päihteisiin ja huumeisiin
- masennusta
- suhteen menettämisen pelkoa
- tärkeiden ihmissuhteiden menetyksiä

Ylikiltti käytös yhdistyneenä syyllisyyden ja häpeän tunteisiin estää tekijää kohtamasta omaa väkivaltaisuuttaan. Silloin taustalla olevat todelliset motiivit jäävät kohtaamatta. Tämä lisää väkivallan käytön uusiutumiseriskiä.

5. VÄKIVALTAAN KÄYTTÄNEEN KOHTAAMINEN

- Tekijän avun hakemisen esteenä on usein voimakas syyllisyys ja häpeä.
- Väkivaltaista käyttäytymistä tulee aina käsitellä tuhoavuutena.

- Väki­val­ta herättää aut­ta­jassa voimak­kaita vastatun­teita, niiden vaikutuksesta on hyvä olla tietoinen. Väki­vallan ohittaminen ja vähät­te­ly voivat heijastua aut­ta­jan toimintaan, vaikka hän pyr­kisi niitä välttämään. Väki­val­taan syyllistyneen ihmisen aut­tamista saattaa vaikeuttaa se, että aut­taja näkee tekijässä vain väki­vallan käyttä­jän.
- Väki­vallasta luopuminen edellyttää lähes aina sitoutunutta, yksilöllistä ja pitkä­jänteistä työskentelyä on­gelmaan perehtyneen työntekijän kanssa. Vastuunotto ei ole mahdollista ilman tietoisuutta siitä, mitä kaikkea väki­valtatilanteisiin liittyy ajattelun, toiminnan ja tun­teen tasolla. Tun­teiden kohtaaminen edellyttää joskus vaati­vaakin terapeuttista työskentelyä.
- Yhteiskunnan väliintulolla pyritään takaamaan väki­vallan kohteiden turvalli­suus ja tekijän juridi­nen vastuu. Sisäisessä työskentelyssä tavoitteena on psyykkinen vas­tuu.
- Työskentely eri tahoilla poikkeaa sisällöllisesti vaihdellen terapeuttisen ja koulu­tuksellisen lähestymistavan välillä.

MIKSI NAINEN/MIES EI JÄTÄ VÄKI­VAL­TAISTA PARISUHDETTA?

Väki­val­taistakin suhdetta voivat pitää koossa monet tekijät, joista yleisimpiä ovat:

- keskinäinen riippuvuus
- pelko väki­vallan pahenemisesta
- rakkaus väki­vallan tekijää kohtaan
- häpeän ja alemmuuden tun­teet
- itsensä syyllistäminen perhe-elämän epäonnistumisesta
- psyykkinen sairaus, joko väki­vallan käyttäjällä ja/tai sen kohteella
- usko, että puoliso muuttuu
- väki­vallantekijän veto­mukset ja uhkailut
- huoli väki­vallantekijän selviytymisestä mikäli erotaan
- pelko, ettei selviydy yksin
- huoli lasten kohtalosta ja huollosta perheen hajotessa
- sosiaaliset paineet, perheen ja lähiyhteisön painostus
- kulissien ylläpitäminen
- sosiaalisen eristymisen ja elämäntilanteen kaventumisen pelko
- kulttuuriset ja uskonnolliset esteet
- taloudellinen riippuvuus ja kontrolli
- uhrin traumatisoituminen niin, että hän on kykenemätön tekemään ratkaisuja oman tai lasten elämän suhteen

6. LAPSET JA PERHEVÄKI­VAL­TA

Väki­val­ta vaikuttaa lapsiin, vaikka he eivät itse ole sitä suoranaisesti nähneet tai kuulleet. Lapset aistivat kotona vallitsevan jännittyneen ilmapiirin, vaikka eivät suoraan näkisi väki­val­taa. Lapset tietävät perheessä tapahtuvasta väki­vallasta lähes aina. Tutkimusten mukaan ainakin 40 % tapauksista lapsi tai lapset ovat joutuneet jollakin tavalla todistamaan perheessä tapahtuvaa parisuhdeväki­val­taa. Väki­vallan näkeminen voi olla lapselle yhtä traumaattista kuin joutua itse sen kohteeksi.

Perheväki­vallan aiheuttamat seuraukset lasten kasvussa ja kehityksessä ovat vakavasti vaurioittavia tekijöitä. Väki­vallan kuuleminen ja näkeminen vahingoittaa lapsia lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Lasten pahoinpitelyllä on monimuotoiset seuraukset, jotka vaikuttavat lapsen kehitykseen vielä pitkään traumaattisen tilanteen lauettuaakin. Pahoinpitely ulottaa lonkeronsa lapsen kehityksen jokaiseen osa-alueeseen: fyysiseen, psyykkiseen ja emotionaaliseen. Pahoinpitelyn vaikutukset riippuvat lapsen iästä ja kehitystasosta. Mitä enemmän lapsi ymmärtää, sitä enemmän traumaattinen tapahtuma tuottaa hänelle henkistä tuskaa. Toisaalta vanhemmalla lapsella on keinoja purkaa pahoinpitelyn aiheuttamaa post-traumaattista stressireaktiota. Toinen seikka, joka vaikuttaa lapsen reaktioon, on väkivalta-altistuksen kesto ja laatu. Myös lapsen tunneside tekijään (yleensä isä) ja uhuriin (äiti) liittyy lapsen stressireaktioon. Jos uhri on erityisen rakas lapselle, vaikkapa äiti, saattaa äitiin kohdistunut väkivalta vaikuttaa lapseen jopa suuremmin kuin lapseen itseensä kohdistunut pahoinpitely.

Perheväkivallan seuraukset ovat laajat. Fyysiset seuraukset on helpoin havaita, pahimmillaan lapsi voi saada jopa keskushermosto- ja aivovaurioita. Murtumat ja mustelmat ovat väkivaltaisessa perheessä jokapäiväisiä. Väkivalta aiheuttaa lapselle pelkotiloja, masennusta ja eristyneisyyttä. Väkivallan kohteeksi joutuminen aiheuttaa lapselle posttraumaattisen stressireaktion. Lapsi kokee traumaattisen tapahtuman yhä uudelleen mielessään: muistikuvat ovat vahvoja, leikit pakonomaisia ja painajaiset toistuvat joka yö. Stressireaktioon voi toisaalta liittyä myös traumaan liittyvien asioiden välttely. Saattaa olla, ettei lapsi muista tapahtuneeseen liittyviä asioita eikä halua puhua niistä. Lapsi voi olla myös täysin tunteeton tapahtuneen suhteen. Myös vauvat reagoivat pahoinpitelyyn. Vauva on levoton tai vastaavasti apaattinen. Vakavissa tapauksissa vauvan kehitys pysähtyy tai jopa taantuu. Vanhemman lapsen vireystaso on koholla, eli lapsella on keskittymis- ja nukahtamisvaikeuksia, hän ärsyyntyy helposti ja on pelokas ja varuillaan. Lapsi kokee usein syyllisyyttä tapahtuneesta ja takertuu aikuisiin. Äärimmäisissä tapauksissa lapsi suojelee psyykettään siirtämällä itsensä pois uhkaavasta tilanteesta itesuggestion avulla, persoonan muutoksella tai vaivuttamalla itsensä uneen. Oireet ovat tietenkin yksilöllisiä, jokainen lapsi reagoi omalla tavallaan perheväkivaltaan.

Jatkuva äitiin kohdistuvan väkivallan näkeminen voi vaikuttaa heikentävästi lasten fyysiseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen kehitykseen sekä heidän älylliseen suoriutumiseensa. Lapsen riski joutua itse väkivallan kohteeksi kasvaa perheessä, jossa isä on väkivaltainen äitiä kohtaan. Myös riski lapsiin kohdistuvista emotionaalisisista laiminlyönneistä kasvaa perheissä, joissa äitiä pahoinpidellään. Miehen käyttämä väkivalta on yleensä uhkaavampaa jo pelkästään miehen potentiaalisen voimankäytön takia, sillä voimalla jopa tapetaan herkimmin. On muistettava, että mieskin voi olla väkivallan kohteena. Äitien käyttämä väkivalta lapsiaan kohtaan on toistaiseksi ollut lähes vaiettu ilmiö. Lapset eivät tiedollisella tasolla välttämättä ymmärrä, mistä kaikesta aikuisten riidoissa on kysymys. Tunnetasolla he kuitenkin ymmärtävät, että jostain pahaa tapahtuu.

Vauvatutkimuksissa on todettu, että jo pienet vauvat reagoivat uhkaavaan ja pelottavaan ilmapiiriin. Se, että lapsille on vaikeaa käsitellä väkivaltakokemuksia, tekee heistä haavoittuvampia. He tulkitsevat tilanteita oman kokemuksensa varassa ja saattavat tehdä vääriä johtopäätöksiä. Näistä tavallisimpia on se, että lapset ajattelevat riitojen olevan heidän syytään. Väkivallan keskellä lapsi kokee olevansa yksin ison salaisuuden kanssa. Aivan pienet lapset muistavat ilman sanoja tunteillaan ja kehollaan. Kuten sanotaan: iholla on pitkä muisti. Seksuaalinen väkivalta on lapselle kaikkein tuhoisinta.

Vauvoihin kohdistuva väkivalta ilmenee usein ravistelun kautta. Vauvan ravistelu aiheuttaa pienelle lapselle erityislaatuisen oireyhtymän, jota kutsutaan "Shaken baby-syndroomaksi" (SBS). Erityisesti pienet itkuiset imeväiset ovat alttiina joutua ravistelun kohteeksi. Oireyhtymä syntyy, kun aikuinen ravistelee vauvaa rajusti.

Ravistelu voi saada aikaan suoria aivovammoja, kaularangan alueen selkäydinvammoja, silmän sisäisiä vammoja sekä raajojen murtumia.

Väkivalta aiheuttaa lapselle:

- fyysisiä vammoja
- erilaisia kipuja, kuten vatsa- ja päänsärkyä
- pelkoa omasta, äidin ja sisarusten puolesta
- pelkoa suuremmasta väkivallasta
- ahdistusta (voi ilmetä somaattisesti), avuttomuutta ja voimattomuutta
- lapsen on vaikea tuntea turvallisuutta ja luottaa vanhempiinsa, kun perheessä tapahtuva väkivalta voi milloin tahansa järkyttää hänen perusturvallisuuttaan
- vaikeat ristiriitaiset tunteet ja mielikuvat täyttävät lapsen mielen päivisin ja yöllä voivat painajaiset kiusata
- oppimisvaikeuksia, käyttäytymishäiriöitä, masennusta ja aggressiivisuutta
- lapsi voi pitää väkivaltaa omana syynään, ja tämän seurauksena koettaa miellyttää kaikkia ja voi jättää vaatimatta hänelle kuuluvaa huomiota
- lapsi joutuu vastuunkantajan rooliin, hän ei ehkä pysty myöhemmin elämässään pitämään omia rajoja, ei opi sanomaan "ei", koska vanhemmat eivät ole kunnioittaneet lapsen rajoja
- lapsi kokee elämänsä ennakoimattomaksi ja käsittämättömäksi
- lapsi voi oppia, että väkivalta on hyväksyttävä käyttäytymismalli, joka voi kantaa omiin parisuhteisiin saakka
- käsitys naisesta ja miehestä vääristyy, esim. poika voi oppia pitämään naisia alempiarvoisina tai tyttö oppii pelkäämään miehiä
- lapsen käsitys oikeasta ja väärästä järkkyy
- tunne erilaisuudesta voi johtaa siihen, että lapset eristäytyvät tovereistaan
- lapsesta voi tulla itsestään aikuisena joko pahoinpitelyn uhri tai väkivaltainen
- mitkään oireet ja vaikutukset eivät ole tyypillisiä eivätkä ilmene aina

MITEN AUTTAA VÄKIVALTA KOHDANNUTTA LASTA

Väkivalta on aina väärin!

Perheessään väkivaltaa nähnyt lapsi ei välttämättä tiedä, että väkivalta on väärin. Yleensä lapsi tietää, että ei ole oikein lyödä kaveria. Lapsi ei kuitenkaan ole varma, onko oikein, jos isä lyö äitiä.

Syy ei ole lapsen!

Lapsi luulee usein aiheuttaneensa väkivallan käytöksellään. Kaikissa perheissä on ristiriitoja ja kinasteluja, mutta vain joissakin perheissä riidat johtavat väkivaltaan. Riidat ovat normaalia perhe-elämää, väkivalta ei. Lapsen perhe ei ole huono tai paha, vaan perhe, jolla on ongelmia ja tarvitsee niiden ratkaisemiseksi ulkopuolista apua.

Autta lasta puhumaan!

Lapsi voi puhua arkipäivänsä vaikeista asioista, jos meillä on kyky asettaa kysymyksiä ja kuunnella vastauksia.

Lasten on hyvin vaikeaa kertoa oma-aloitteisesti traumaattisista kokemuksistaan. Pikkulapsetkin voivat kuitenkin tehdä sen, jos me aikuiset kohtaamme heidät, kuuntelemme heitä kärsivällisesti, opimme ymmärtämään heidän viestejään ja annamme heille mahdollisuuden kertoa huolistaan.

Lapsille pitää antaa vapaus kertoa juuri niin paljon kuin he kulloisessakin tilanteessa haluavat, ei enempää.

Lapset havaitsevat taitavasti ja nopeasti tunnelmia, ei vain kotona, vaan myös ammat-tilaisten vastaanotolla.

7. VÄKIVALTAAN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ JA LASTENSUOJELUN TARPEESTA ILMOITTAMINEN

Rikoslaki

Suomen rikoslakia on muutettu ja tarkennettu huomattavasti 1990- ja 2000-luvuilla. Pahoinpitelyrikoksia käsitellään Rikoslain 21-luvussa. Pahoinpitely yksityisellä paikalla tuli virallisen syytteen alaiseksi vuonna 1995. Pahoinpitelyrikokset jaetaan kolmeen luokkaan.

Pahoinpitely (RL 21:5)

- tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa
- väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä
- aiheuttaa toiselle kipua
- saattaa toisen tiedottomaan tilaan

Yritys on rangaistava.

Törkeä pahoinpitely (RL 21:6)

- pahoinpitelyrikoksella aiheutetaan toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila
- rikos tehdään erityisen raa'alla tai julmalla tavalla
- rikoksessa käytetään ampuma- tai teräsasetta taikka muuta niihin rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä

Rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Yritys on rangaistava.

Lievä pahoinpitely (RL 21:7)

Pahoinpitely, huomioon ottaen väkivallan, ruumiillisen koskemattomuuden loukkauksen tai terveyden vahingoittamisen vähäisyyden taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Syyteoikeus (RL 21:16)

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä lievästä pahoinpitelystä, joka on kohdistunut viisitoista vuotta täyttäneeseen henkilöön, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteen pantavaksi.

Laki lähestymiskiellosta

Henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai tällaisen rikoksen uhan tai vakavan häirinnän torjumiseksi voidaan hakea lähestymiskielloa. Lähestymiskielloa haetaan kärjääoikeudelta.

Lähestymiskielto jaetaan perusmuotoiseen ja laajennettuun. Perusmuotoisessa lähestymiskiellossa lähestymiskieltoon määrätty henkilö ei saa tavata suojattua henkilöä tai yrittää sitä. Laajennetussa lähestymiskiellossa suojataan myös lähestymiskiellolla suojatun henkilön vakinainen asunto, loma-asunto tai työpaikka.

Lähestymiskiellot eivät koske yhteydenottoja, joihin on asiallinen peruste tai ilmeinen tarpeellisuus.

Lähestymiskielto on voimassa käräjäoikeuden määräämän ajan, enintään kuitenkin vuoden. Tarvittaessa kieltoa voidaan jatkaa.

Perheen sisäisellä lähestymiskiellolla tiukemmat edellytykset

Koska velvoitus poistua omasta kodista merkitsee voimakkaampaa puuttumista henkilön oikeuksiin kuin tavallinen lähestymiskielto, perheen sisäisen lähestymiskiellon määräämisen edellytykset ovat tiukemmat kuin tavallisen lähestymiskiellon.

Perheen sisäinen lähestymiskielto voidaan määrätä enintään kolmeksi kuukaudeksi. Voimassaolo harkitaan tapauskohtaisesti. Kielto voidaan tarvittaessa uudistaa enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Oikeudellista apua oikeudenkäynnissä antavat julkiset oikeusavustajat, asianajajat ja muut lakimiehet. Oikeusaputoimistosta saa selville, onko mahdollisuus saada oikeudenkäyntiavustaja valtion kustannuksella. Käräjäoikeus voi ratkaista lähestymiskieltoasian, vaikka kieltoon vaadittu kieltäytyisi tulemasta oikeuteen. Lähestymiskielto tulee voimaan heti, kun se on määrätty. Jos lähestymiskielto osoittautuu myöhemmin tarpeettomaksi, sen kumoamista pyydetään käräjäoikeudelta. Asianomaiset eivät voi keskenään sopia kiellon päättymisestä.

Seksuaalirikokset (RL 20 -luku)

Uudistettu rikoslaki tuli voimaan 1.1.1999. Sen myötä seksuaalirikokset jaettiin kolmeen ryhmään: Pakottaminen sukupuoliyhteyteen, raiskaus ja törkeä raiskaus. Raiskaus avioliitossa on kriminalisoitu vuonna 1994.

Uusi lastensuojelulaki voimaan 1.1.2008

Uudessa lastensuojelulaissa korostetaan **ehkäisevän lastensuojelun** merkitystä. Sen avulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta.

Ehkäisevää lastensuojelua ovat kunnan muiden palvelujen piirissä, kuten äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa terveydenhuollossa, päivähoidossa, opetuksessa ja nuorisotyössä annettava erityinen tuki silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana.

Uuden lain mukaan **lastensuojeluilmoituksen** tekemisen kynnys on madaltunut ja ilmoitusvelvollisuus laajentunut. Ilmoitusvelvollisia ovat sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisin, seurakunnan tai muun uskonnollisen yhteisön palveluksessa tai luottamustoimessa olevat sekä yksityisellä sektorilla toimivat palveluntuottajat. Lisäksi ilmoitusvelvollisia ovat koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnassa työskentelevät, turvapaikan hakijoiden vastaanotto toiminta, hätäkeskus toiminta ja terveydenhuollon ammattihenkilöt.

Salassapitovelvollisuus ei estä ilmoituksen tekemistä. Ilmoitus **on tehtävä viivyttyksettä aina silloin, kun lapsen lastensuojelun tarve on syytä selvittää**. Laissa säädetään myös lastensuojeluviranomaisten ilmoitusvelvollisuudesta poliisille lapseen kohdistuneen väkivalta- tai seksuaalirikoksen perustellusta epäilystä.

Lastensuojeluilmoituksen tekemisen jälkeen lastensuojelun sosiaalityöntekijä tekee lastensuojelutarpeen selvityksen tietyn määräajan kuluessa.

8. VÄKIVALTAAN KOHDANNEEN TILANTEEN KARTOITUS, OHJAUS JA NEUVONTA

Väkivaltaan puuttuminen vaatii aktiivisuutta, sensitiivisyyttä ja empatiaa.

- Käsittele väkivaltaa suoraan ja avoimesti.
- Selvitä mitä on tapahtunut.
- Kerro, että pahoinpitely on rikos.
- Selvitä keitä perheeseen kuuluu, lapset ja muut perheenjäsenet.
- Kysy seksuaalisesta väkivallasta, usein väkivaltaiseen käyttäytymiseen kuuluu myös seksuaalinen väkivalta. (Jos uhri on raiskattu, anna ohjeet miten toimia.)
- Usko kuulemaasi ja luota itseesi!
- Keskustele pahoinpidellyn kanssa kahden kesken. Pahoinpitelijän paikallaolo estää uhria puhumasta avoimesti. (Saattaja/Aviomies voi olla pahoinpitelijä.)
- Lääkäri huomioi ja kirjaa kaikki vammat, nekin jotka eivät tarvitse hoitoa. Vastavaatko uhrin vammat kertomusta? Uhri saattaa vähätellä tapahtunutta.
- Onko asiakkaalla välitöntä vaaraa, voiko hän palata kotiin? Tarvittaessa varaa aika lääkäriille tai paikka Turvakodista. Tarkista ystävien ja tuttavien mahdollisuus tarjota tilapäinen yöpymispaikka.
- Tee turvasuunnitelma yhdessä asiakkaan kanssa mahdollisten tulevien väkivaltilanteiden varalle: Pakkaa laukkuun valmiiksi muutaman päivän varalle välttämättömiä tavaroita.
- Sovi majoituksesta ystävien ja tuttavien kanssa.
- Selvitä Turvakodin osoite ja puhelinnumero.
- Kerro lähestymiskiellosta. (Poliisi voi antaa väliaikaisen lähestymiskiellon.)
- Anna tietoa väkivallasta, myös sen näkeminen ja ilmapiirissä eläminen vaikuttavat lapsen ja nuoren kasvuun ja kehittymiseen.
- Muista lastensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus. Tee tarvittaessa ilmoitus lastensuojeluun.
- Vanhusten kanssa työskennellessä kiinnitä huomiota mm. hoidon laiminlyöntiin, pahoinpitelyn fyysisiin merkkeihin, henkisen väkivallan sekä taloudellisen väkivallan mahdollisuuteen.
- Kun mietit jatkohoitopaikkaa, muista että pari- ja perheterapia ei ole aluksi oikea hoitomuoto, se voi jopa lisätä väkivallan vaaraa perheessä. Käy läpi asiakkaan kanssa jatkohoitomahdollisuuksia ja anna mahdollisuuksien mukaan esitteitä.
- Älä jätä asiakasta yksin selviytymään, rohkaise, kannusta hakemaan apua!

9. YHTEISTYÖTAHOT JA HOITOPAIKAT

HELSINGIN KAUPUNKI JA HUS

A-KLINIKAT

Eteläinen A-klinikka

Kampin toimipiste

Malminkatu 3 F, 1. krs

PL 7210, 00099 Helsingin kaupunki

Puh. 310 44979

Sörnäisten toimipiste

Hämeentie 31 A, 5. krs

PL 8545, 00099 Helsingin kaupunki

Puh. 310 42947

Itäinen A-klinikka

Itäkeskuksen toimipiste

Visbyinkuja 2, 4. krs

PL 7420, 00099 Helsingin kaupunki

Puh. 310 61230

Vuosaaren toimipiste

Kahvikuja 3 B, 4. krs

PL 7421, 00099 Helsingin kaupunki

Puh. 310 61235

Kettutien A-poliklinikka

Kettutie 8 L

PL 7515, 00099 Helsingin kaupunki

00800 Helsinki

Puh. 348 50 500

Pohjoinen A-klinikka

Malmin toimipiste

Latokartanontie 7 C

PL 70800, 00099 Helsingin kaupunki

Puh. 310 58360

Maunulan toimipiste

Suursuonlaita 1, 1. krs

PL 8300, 00099 Helsingin kaupunki

Puh. 310 69370

Läntinen A-klinikka

Läntinen A-klinikka ja katkaisuhuoltoasema

Mechelininkatu 46 A, 4. krs

PL 8130, 00099 Helsingin kaupunki

Puh. 310 47910

PERHEKESKUKSET

Puh. 310 4011/vaihde

Eteläinen perhekeskus

Kampin toimipiste

Malminkatu 3 F, 3. krs

PL 7130, 00099 Helsingin kaupunki

Lastensuojelun päivystys puh. 310 73524

**LASTENSUOJELUN
PÄIVYSTYS**
virka-ajan (ma-pe klo 8.15–16)
ulkopuolella puh. 0206 96006

Kallion toimipiste

Toinen linja 4 A, 5. krs
PL 7740, 00099 Helsingin kaupunki
Lastensuojelun päivystys puh. 310 74074

Itäinen perhekeskus

Herttoniemen-Itäkeskuksen toimipiste

Visbyinkuja 2
PL 7500, 00099 Helsingin kaupunki
Lastensuojelun päivystys puh. 310 62300

Kivikon toimipiste

Kivikonkaari 21
PL 7330, 00099 Helsingin kaupunki
Lastensuojelun päivystys puh. 310 73273

Vuosaaren toimipiste

Kahvikuja 3 A, 6. krs
PL 7425, 00099 Helsingin kaupunki
Lastensuojelun päivystys puh. 310 73028

Itäinen perheryhmä

Linnoituksentie 10 A 1
PL 7330, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 050 310 8100, 050 344 8027

Pohjoinen perhekeskus

Malmin toimipiste

Ala-Malmin tori 2
PL 7900, 00099 Helsingin kaupunki
Lastensuojelun päivystys
Puh. 310 72876 Malmin alue
Puh. 310 72874 Latokartanon alue

Maunulan toimipiste

Suursuonlaita 1, 2. krs
PL 8330, 00099 Helsingin kaupunki
Lastensuojelun päivystys puh. 310 69572

Tapulin toimipiste

Maatullinaukio 10 A, 2. krs
PL 7960, 00099 Helsingin kaupunki
Lastensuojelun päivystys puh. 310 73483

Läntinen perhekeskus

Kaarelan toimipiste

Hopeatie 6, 3. krs
PL 8170, 00099 Helsingin kaupunki
Lastensuojelun päivystys puh. 310 72980

Lassilan toimipiste

Kaupintie 11 A, 6. krs.
PL 8200, 00099 Helsingin kaupunki
Lastensuojelun päivystys puh. 310 73175

Läntinen perheryhmä

Näyttelijäntie 15 A
PL 8200, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 050 309 8378, 040 334 0880

PERHENEUVOLA

Etelä-läntinen alue

Kallion toimipiste

Siltasaarenkatu 11 C, 2. krs
PL 7710, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 42751

Kampin toimipiste

Hämeentie 22/Ässärinne 2
PL 7220, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 44960

Laakson toimipiste ja vauvaperhevastaanotto

Lääkärintie 8 C
PL 8120, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 47468

Pari- ja perheterapia

Toinen linja 4, 8. krs
PL 8621, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 43275

Vauvaperhevastaanotto

Lääkärintie 8 G
PL 8120, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 47468

Itäinen alue

Itäkeskuksen toimipiste

Visbyinkuja 2, 2. krs
PL 7410, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 62470

Laajasalon toimipiste

Koulutanhua 2 A, 2. krs
PL 7520, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 56600

Vuosaaren toimipiste

Kahvikuja 3 B, 6. krs
PL 7411, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 62487

Pari- ja perheterapia

Koulutanhua 2 A, 2. krs
PL 7520, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 56666

Vauvaperhevastaanotto

Mäenlaskijantie 4
PL 81750, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 44884

Pohjoinen alue

Malmin toimipiste

Malmin asematie 3 A, 2. krs
PL 70790, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 58243, 310 58489

Maunulan toimipiste

Suursuonlaita 1, 2. krs
PL 8300, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 69515

Pari- ja perheterapia

Suursuonlaita 1, 2. krs
PL 8300, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 56667

Vauvaperhevastaanotto

Malmin asematie 3 A, 2. krs
PL 70790, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 44446

SOSIAALITURVATYÖ

Puh. 310 4011/vaihde

Eteläinen sosiaaliasema**Kallion toimipiste**

Kallion virastotalo, Toinen Linja 4 A, 3. ja 4. krs
PL 7752, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 43922

Kampin toimipiste

Malminkatu 3 F
PL 7120, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 43922

Itäinen sosiaaliasema**Herttoniemen toimipiste**

Kettutie 8 E
PL 7510, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 62800

Itäkeskuksen toimipiste

Palvelukeskus Albatross
Kahvikuja 3 A, 6. krs
PL 7310, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 62800

Vuosaaren toimipiste

Kahvikuja 3, 7. krs
PL 7370, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 62800

Myllypuron toimipiste

Kivensilmänkuja 2
PL 7350, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 62800

Pohjoinen sosiaaliasema**Malmin toimipiste**

Malmin virastotalo, Ala-Malmin tori 2
PL 7970, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 58387

Maunulan toimipiste

Suursuon virastotalo, Suursuonlaita 1, 1. krs
PL 8320, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 58387

Läntinen sosiaaliasema**Haagan toimipiste**

Hopeatie 6
PL 8100, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 310 41200

SOSIAALIPÄIVYSTYS

(24 t/vrk)

Puh. 020 696 006

TERVEYSNEUVONTA (24 t/vrk)
Tietoa terveysterveystalusta ja
sairaushoito-ohjeita
Puh. 10023

AIKUISTEN TERVEYSKESKUSPÄIVYSTYS

ma–pe klo 16–22, la–su klo 8–22

Malmin sairaala

Talvelantie 6

PL 6500, 00099 Helsingin kaupunki

Puh. 310 67468, 310 6611

Marian sairaala

Lapinlahdenkatu 16, rakennus 15, C-rappu

PL 6569, 00099 Helsingin kaupunki

Puh. 310 63231, 310 6611

LASTEN TERVEYSKESKUSPÄIVYSTYS (alle 16-vuotiaat)

ma–pe klo 16–22, la–su klo 8–22

Lastenkliniikka (HUS)

Stenbäckinkatu 11

PL 281, 00029 HUS

Puh. 10023 (neuvonta ohjaa tarvittaessa päivystykseen)

MUUT LÄHISUHDEVÄKIVALTAAN ERIKOISTUNEET TAHOT

Poliisi

Yleinen hälytysnumero 112

www.poliisi.fi

Ensi- ja turvakotien liitto ry

Asemamiehenkatu 4 A, 7. krs, 00520 Helsinki

Puh. 454 2440

www.ensijaturvakotienliitto.fi

Helsingin ensikoti ry

Ensikodintie 4, 00510 Helsinki

Puh. 774 2460

www.helsinginensikoti.fi

Pääkaupungin Turvakoti ry

Steniuksentie 20, 00320 Helsinki

Puh. 477 7180 (24 t/vrk)

www.paakaupunginturvakoti.fi

www.turvakoti.net

Jussi-toimipiste

Apua väkivaltaa käyttäville miehille

Ratavartijankatu 3, 00520 Helsinki

Puh. 278 8223

www.jussitpasila.com

Miesten keskus

Asemamiehenkatu 4 B, 7. krs, 00520 Helsinki

Puh. 6129 3750

www.miestenkeskus.fi

Demeter-projekti / Maria Akatemia

Avoin linja naisille, jotka käyttävät tai pelkäävät käyttävänsä väkivaltaa

Puh. 7562 2260 ti–to klo 16–18

www.maria-akatemia.fi

Kirkon perheneuvonta**Palveleva puhelin**

Puh. 01019 0071 su-to klo 18-01, pe-la klo 18-03
www.evl.fi/kkh/to/kpk/vaki.htm

Perheasiain neuvottelukeskukset

<http://evl.fi/perheneuvonta>

Kallio

Kolmas linja 22 B, 00530 Helsinki
Puh. 2340 2556 / 2340 2555 ajanvaraus klo 9-12

Itäkeskus

Turunlinnantie 3, 00900 Helsinki
Puh. 2340 2555 ajanvaraus klo 9-12

Malmi

Pekarraitti 16, 00700 Helsinki
Puh. 2340 2555 ajanvaraus klo 9-12

**Lyömätön Linja
(Miessakit ry)**

Annankatu 16 B 28, 00120 Helsinki
Puh. 612 6620
www.miessakit.fi/fi/lyomaton_linja

Monika-Naiset Liitto ry

Tukea väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajanaishille
Kinaporinkatu 2 E 40, 00500 Helsinki
Päivystävä puhelin 692 2304 (24 t/vrk)
www.monikanaiset.fi

Naisten Linja

Puh. 0800 02400
Päivystys suomeksi ma-pe klo 16-20
Päivystys ruotsiksi ke klo 16-20
Päivystys englanniksi pe klo 16-20
www.naistenlinja.com

Nuorten Kriisipiste

12-29 -vuotiaille ja heidän perheilleen
Hämeentie 29, 6. krs, 00500 Helsinki
Kriisipuhelin 2528 2740 ti-to klo 9-13
www.nuortenkriisipiste.com

Nuorten turvatalo (SPR)

Alle 19-vuotiaille ja heidän perheilleen
Uudenmaankatu 32 A 6, 00120 Helsinki
Puh. 622 4322
www.redcross.fi/apuajatukea/nuortenturvatalot/talosivut/helsinki/fi_FI/index/

Raiskauskriisikeskus Tukinainen

PL 111, 00121 Helsinki
Puh. 586 0360
Maksuton kriisipäivystys
Puh. 0800 97899 ma-pe klo 9-15, la-su klo 15-21
Maksuton juristipäivystys
Puh. 0800 97895 ma-to klo 13-16
www.tukinainen.fi

Rikosuhripäivystys

Apua rikoksen uhreille ja heidän läheisilleen
Auttava puhelin
Puh. 0203 16116 ma-ti klo 13-21, ke-pe klo 17-21
Juristineuvonta

Puh. 0203 16117 ma-to klo 17–19

Help Line

Apua ulkomaalaistaustaisille suomeksi ja englanniksi

Puh. 0203 16118 ma-ke klo 15–18

www.riku.fi

Suomen Mielenterveysseura

SOS-keskus toimisto / Kriisivastaanotto

Maistraatinportti 4 A, 4. krs, 00240 Helsinki

Puh. 4135 0510

SOS Center – Crisis prevention for foreigners

Puh. 4135 0501 ma-pe klo 9–15

SOS-auto

Puh. 040 503 2199 (24 t/vrk)

Valtakunnallinen kriisipuhelin

Puh. 01019 5202

ma-pe klo 9–06, la klo 15–06, su klo 15–22

www.mielenterveysseura.fi/sos-keskus/

Unioni Naisasialiitto Suomessa ry

Juristineuvonta

Bulevardi 11 A 1 00120 Helsinki

Puh. 643 158

Päivystys suomeksi ja ruotsiksi ke klo 17–19

www.naisunioni.fi/index.php?k=13613

10. INTERNETIN KAUTTA TIETOA

Hakusanoilla:

- väkivalta
- perheväkivalta
- poliisi-rikostutkinta- väkivaltarikokset
- poliisi-rikostutkinta- lähestymiskielto
- lähestymiskielto
- psyykinen trauma
- raiskaus

- Parisuhdeväkivalta puheeksi – opas terveydenhuollon ammattihenkilöstölle äitiys-
huollossa ja lasten terveyspalveluissa
www.hyvan.helsinki.fi/daphne/vakivalta.pdf
- Kotirauhaa oli vuonna 2008 toteutettu kampanja naisiin kohdistuvaa parisuhdevä-
kivaltaa vastaan. Sen toteutti Väestöliitto yhteistyössä sidosryhmien kanssa.
www.kotirauhaa.fi
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on sosiaali- ja terveysministeriön hallin-
nonalalla toimiva tutkimus- ja kehittämislaitos. THL aloitti toimintansa 1.1.2009,
kun Kansanterveyslaitos ja Stakes yhdistyivät.
www.thl.fi
- Väestöliitto tukee toiminnallaan perheitä, vanhemmuutta ja parisuhteita sekä nuor-
ten tasapainoista kasvua.
www.vaestoliitto.fi
- Lähisuhteissa ja perheissä tapahtuvan väkivallan ehkäisemishanke 2004–2007
www.poliisi.fi/lh/etela/sto/home.nsf/pages/38EFABD5C10FCF9EC22570A70028E1BE?opendocument

- Malmin mallin PAKE-lomakkeisto ja Hyvät käytännöt -ohjeisto
www.laanhallitus.fi/etela > Sosiaali- ja terveysosasto > Projektit > Lähisuhde- ja perheväkivaltahanke > Malmin malli-asiantuntijaverkosto

11. KIRJALLISUUTTA

- Den som förleder en av dessa små... Kyrkans ansvar när det gäller att förebygga problemet med sexuellt utnyttjande av barn. Kyrkostyrelsens publikationer 2001:1
- Duvfa Virpi. Mikä lapsella hätänä? Perheväkivalta koulun henkilöstön näkökulmasta. Ensi- ja turvakotien julkaisu 25. Helsinki 2001
- Elämä ilman pelkoa. Keinoja kouluille puuttua pari- ja lähisuhdeväkivaltaan. Stakes. Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojekti 1998 -2002
- Esko Martti. Nuoren fyysinen ja henkinen koskemattomuus. Nuorisotyön käsikirja (Toim. Terhi Paananen ja Hans Tuominen). Kirjapaja. Helsinki 2005
- Flinck Aune. Parisuhdeväkivalta naisen ja miehen kokemana. Rikottu lemменmarja. Acta Universitatis Tamperensis; 1169. Tampereen yliopisto. Tampere 2006
- Flinck Aune ja Iivari Juhani. Lähisuhdeväkivalta sovittelussa. Tutkimus- ja kehittämishankkeen arviointi. Stakes 2004
- Husso Marita. Parisuhdeväkivalta. Lyötyjen aika ja tila. Vastapaino. Jyväskylä 2003
- Joka viettelee yhden näistä pienimmistä... Lasten seksuaalisen hyväksikäytön ennaltaehkäisy ja kirkon vastuu. Kirkkohallituksen julkaisuja 2000:3
- Jos joudut rikoksen uhriksi. Esite. Oikeus-, sisäasiain- ja sosiaali- ja terveysministeriö. 2/2003
- Kirkot sanovat ei naisiin kohdistuvalle väkivallalle. Toimintaohje kirkoille. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisuja. Helsinki 2004
- Kvinnor, män och våld. Ev.luth.kyrkans i Finland synpunkter på familjevåld. Kyrkostyrelsens publikationer 2000:2
- Kyllönen - Saarnio Eija, Nurmi Reet. Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta. Opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön. Käsikirjoitus. Helsinki 2004
- Lapsi perheneuvonnassa. Lapsiperhe perheneuvonnan asiakkaana – työryhmän raportti. Kirkkohallitus. Perheasiain yksikkö. Helsinki 2004
- Naiset, miehet ja väkivalta. Suomen ev.lut.kirkon näkökulmia perheväkivaltaan. Kirkkohallituksen julkaisuja 2000:1
- Naisiin kohdistunut väkivalta 2005. Minna Piispa & Markku Heiskanen & Juha Kääräinen & Reino Siren. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Helsinki 2006
- Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojekti Etelä-Suomen läänissä 1998 – 2002. Etelä-Suomen lääninhallituksen julkaisuja 2002.
- Niemi - Kiesiläinen Johanna. Rikosprosessi ja parisuhdeväkivalta. WSOY. 2004

- Nyqvist Leo. Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos. Julkaisu 28. Ensi- ja turvakotien liitto. Helsinki 2001
- Oranen Mikko (toim.). Perheväkivallan varjossa. Raportti lapsikeskeisen työn kehittämisestä. Julkaisu 30. Ensi- ja turvakotien liitto. Helsinki 2001.
- Ojuri Auli. Väkiältä naisen elämän varjona – tutkimus parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten elämäntilasta ja selviytymisestä. Acta Universitatis Lapponiensis 77, Lapin yliopisto. Rovaniemi 2004
- Paavilainen Eija, Pösö Tarja. Lapset, perhe ja väkivaltatyö. WSOY, 2003.
- Perttu Sirkka. Perheväkivaltaa auttamistyössä. Opas ammattihenkilöstölle. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisuja 21. Helsinki 1999
- Rakkaus harhateillä. Perheväkivallan ja seksuaalisen riiston hoidollinen projekti.
- Hinkkanen, Pajunen, Pettersson, Rautio, Ruismäki, Suokas - Cunliffe, Tanila & Wallin. Helsinki 2000
- Söderholm Ann-Lis (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Kustannus oy Duodecim. 2004
- Usko, toivo, apu. Naisiin kohdistuva väkiältä. Etelä-Suomen läänin kunnille osoitettu palvelukysely. Etelä-Suomen lääninhallitus. 1998
- WHO:n raportti: Väkiältä ja terveys maailmassa. Toim. Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi, Lozano. Gummerus. Jyväskylä 2005